

EKSKLUSIVNO POVJESNIČARKA BLANKA MATKOVIĆ OTKRIVA ZA HRVATSKI VJESNIK ONO ŠTO SU KOMUNISTI DUGO SKRIVALI, A MNOGI I DANAS PREŠUĆUJU (2. dio)

Tijekom prethodnih iskapanja u Jasenovcu pronađeni su predmeti zbog kojih se nameće pitanje tko su te žrtve bile te radi li se možda o hrvatskim civilnim žrtvama s Križnog puta. Kome je u interesu da odgovor na to pitanje ni 50 godina nakon tih iskapanja mi još uvijek ne znamo?

Marko BARIŠIĆ
(Za Hrvatski VJESNIK)

(Nastavak iz prošlog broja)

Tko su bili zatočenici tog logora: vojnici, civilni...?

Zatočenici su bili i vojnici i civilni, s tim da su 1945. prevladavali vojnici, odnosno ratni zarobljenici. Prema navodima u presudi Đuri Lavrnji iz Erdedskog Galgova, u travnju 1946., u Jasenovac dolaze prvi kažnjenci. Teško je razlučiti koji su od njih bili vojnici, a koji civili. Najveći dio bili su ipak vojnici, ali su kažnjeni najčešće prema civilnim zakonima. No, od 1946. je bilo dosta presuda bogatijem gradanskim dijelu stanovništva, kako bi im se na toj osnovi oduzele imovina. Tada je osuden i veliki broj znanstvenih, kulturnih, crkvenih i umjetničkih djelatnika koji su takođe činili dio tih zatočenika. Na žalost, za sada su teško dostupni izvori i malobrojna istraživanja koja bi preciznije mogla utvrditi odnose civilnog i vojnog dijela zatočenika.

Kako se uprava logora odnosiла prema njima? Je li bilo likvidacija?

Prema do sada dostupnim dokumentima ne možemo pouzdano tvrditi kakav je bio odnos uprave logora prema zatočenicima. Postoji nekoliko iskaza zatočenika, pa i pripadnika uprave i upravitelja, ali potrebno je pronaći dokumente koji bi potvrdili ili negirali te iskaze. Takođe se ne može detaljnije govoriti ni o likvidacijama, jer osim likvidacije pet sudionika jedne kolone Križnoga puta i pouzdano utvrđenih likvidacija redarstvenih djelatnika Josipa Batarela i Marka Radića, te jasenovčkog svinjara Vladimira Trivunčića, za sada nema drugih izvora koji bi nam govorili o likvidacijama. Doduše, među dokumentima koje smo pronašli su i oni o leševima u Savi nakon završetka Drugog svjetskog rata zbog čega smo postavili logičko pitanje čiji su leševi to bili i otkuda su došli. Uvezši u obzir sve podatke kojima do ovog trenutka raspolazemo, potrebno je napomenuti da su daljnja istraživanja apsolutno neophodna da bi se konačno ustanovila istina o svim jasenovačkim ratnim i poratnim žrtvama, no političke volje za to i dalje nema. Tijekom prethodnih iskapanja u Jasenovcu pronađeni su predmeti zbog kojih se nameće pitanje tko su te žrtve bile te radi li se možda o hrvatskim civilnim žrtvama s Križnog puta. Kome je u interesu da odgovor na to pitanje ni 50 godina nakon tih iskapanja mi još uvijek ne znamo?

Vaš rad pokušao je osporiti

Mr. sc. Blanka Matković: Daljnja istraživanja su neophodna kako bi se saznala istina

revitalizaciju nekakvog mitološkog ustaškog zla i umanjivanje broja žrtava Drugog svjetskog rata. Kakva je to nakaradna logika kojom se zaključuje da je postojanje logora duže vremensko razdoblje od onog za kojeg smo dosad sa sigurnošću znači umanjivanje bilo čega? Ne čini li duže postojanje logora tragediju tog mjestu još većom?

Nadalje, Goldstein u svojoj knjizi na primjer navodi da Pilić i ja preuzimamo navodno falsificirani dokument i objavljujemo ga uz obilje pohvala. Pritom naravno ne citira te naše navodne pohvale, a nije ni mogao jer ih nema. Sve naše radevine pišemo kako dugo jer je kriška preciznost jedino što nam je važno. Pritom naglasak stavljamo na izvorno arhivsko gradivo i materijalne dokaze ukoliko su takvi dostupni, dok svjedočanstvima pristupamo sa skepsom i oprezom. Redovito ih nastojimo potvrditi, nadopuniti ili opovrgnuti drugim dokazima. Osvrtu na naš rad Goldstein je posvetio 20 stranica, a čak pet se odnosi na dnevnik Matije Helmana koji je u lipnju 1946. proveo devet dana u logoru Jasenovac. Dakle, riječ je o dnevniku jednog pojedinca za kojeg nitko od nas ne može sa sigurnošću tvrditi da je svoje bilješke napisao u vrijeme kada je u Jasenovcu bio ili je to učinio naknadno te ga stoga valja uzeti s oprezom. U našem radu objavili smo skraćeni prijepis tog dokumenta, čiji se original čuva u Hrvatskom državnom arhivu, i to zato što je naš rad dužinom poprilično pre-

da odvoz materijala iz logora „do kazuje“ da ondje više nije mogao postojati logor demantiraju dokumenti iz srpnja i kolovoza 1946. s imenom već spomenutog Anatolija Avramova na kojem se Goldstein uopće ne osvrće jer jednostavno ne zna što bi s tim podatkom uradio.

Goldstein takođe ističe da nema izvornih dokumenata o kolonama Križnog puta na jasenovačkom području i time u potpunosti ignorira Izvješće javnog tužitelja II. Jugoslavenske armije Ministarstvu unutrašnjih poslova Federalne Države Hrvatske od 11. srpnja 1945. na koje smo se u našem radu pozvali, a u kojemu se navodi da je "od Siska preko Jasenovca do Novske prateća na straže Komande mjesači Sisak 900 zarobljenih domobrana i da kod jarka Muratovica u blizini Jasenovca nadeno 5 ubijenih od kojih je jedan bio zakan drugom razbijena lubanja." Što uopće reći o takvom pristupu? Ovdje nije riječ o tome da netko ne zna za dokument pa se na njega niti ne može pozvati. Ovdje je riječ o čovjeku koji je napisao kritiku našeg rada kojeg je dakle morao prvo pročitati što znači da mu je ovaj dokument itekako poznat te je stovise već ranije i objavljen. Goldsteinov pristup je jednostavan: izreži što ti se ne uklapa u priču, prekroji sve ostalo da dobiješ neku svoju priču.

U intervjuu kojeg je dao jednom dnevnom listu Goldstein ide još dalje pa se pita gdje su popisi ubijenih i zapovjednici ako je nakon završetka Drugog svjetskog rata

u Jasenovcu doista postojao logor. I to je neobično čuti od čovjeka koji je navodno pročitao naš rad i koji bježi od „upravnika“ Anatolija Avramova kao vrag od tamjana, no još je zamisljivije čuti pitanje „gdje su popisi ubijenih?“. A za koji to logor ih imamo? U najboljem slučaju raspolažemo djelomičnim popisima. Gdje su popisi za logore u Mariboru i Celju? Ili za logor Firule u Splitu? Prema Goldsteinovoj logici, ako ih nema, onda nema ni ubijeni. Žrtve iz Barbarinog rova ondje su se same zazidale. Oni čiji su ostaci nadjeni u Teznom ili Macejiju sami su se naslagali u masovne grobnice. Masovno samoubojstvo? Kult? Znanstvena fantastika? Mi nijihove popise nemamo, pa stoga možemo zaključiti da su one silne kosti rezultat naše halucinacije. Oni, po Goldsteinu, jednostavno ne postoje, a u najgoru ruku riječ je o statistima. Kako uopće gledati na kritike čovjeka koji tako razmišlja? Ne znaš bi li plakao ili se smijao na njegovu piskaranje.

Slavko Goldstein se nametnuo kao alfa i omega za sva pitanja Drugog svjetskog rata i to ponajprije zahvaljujući svom podrijetlu i svojoj ulozi u Drugom svjetskom ratu. Da je Boško Buha preživio rat, danas bi vjerojatno bio akademik bez obzira na obrazovanje i stručnost

Osim toga, nama impunitira predrasude i ideologiju iako on o nama ne zna ništa osim onog što je u našim radovima pročitao, a to su dokumenti. Ja nikada u životu nisam bojevala za ideologiju i diktature. S druge strane, Goldstein, čiji je otac bio ujereni cionist, borio se za ideologiju dvaput – prvi put za Tita i Partiju, a drugi put kada se 1949. odselio u Izrael gdje je prema vlastitim navodima sudjelovao u borbi za opstanak izraelske države koja je u ono doba bila cionistička država prožeta militantnim nacionalističkim duhom. Neprihvatljivo je da čovjek koji je čitav život proveo u službi ideologije druge optužuje za isti takav crimen. Neprihvatljivo je i to da u mojoj zemlji mene i druge napada s optužbama o našem nacionalizmu iako je upravo to ono što je podržavao u vlastitoj kući. U mojoj kući i mom životu ja radim ono što je mene volja, a jedino što podlijede su javnosti, i to one stručne, jest moj znanstveni rad. S obzirom na to da je Goldstein rat završio kao poručnik Jugoslavenske armije, tko uopće može od njega očekivati objektivnost čak i kada bi poznavao znanstvene metode rada? Možemo li mi od Vojislava Šešelja očekivati da se sutra zaposli u Centru Domovinskog rata i objektivno istražuje taj dio naše povijesti, iako je doktorirao pravo pa bi stoga trebao biti upoznat na primjer sa Ženevskim konvencijama? Goldstein se u svojim pokušajima diskreditacije služi lažima i obmanjivanjem. Ja se u svom odgovoru na te napade

služim arhivskim gradivom i činjenicama iz njegovog životopisa na čije ga otkrivanje nitko nije prisilio.

Njega nije potrebno diskreditirati jer on to veoma uspješno čini bez ićiće pomoći. Kakav je odličan poznavatelj situacije u Jasenovcu 1945. najbolje dokazuje Goldsteinovo poglavje o poslijeratnom logoru koje dotični počinje ističući da se u Jasenovcu „od oko 500 kuća ustaše i Nijemci u povlačenju su zapalili čak 433“ jer eto, „očaj i bijes totalnog poraza teško je kontrolirati“. Kada smo to pročitali, doista smo se smjasili, ali kada je isti podatak u Globusu ponovio Tvrđak Jakovina, dakle jedan sveučilišni profesor, tada smo skoro zaplakali. Na web stranici JUSP Jasenovac navodi se da su partizani 2. svibnja 1945. zatekli logori i mjesto Jasenovac u ruševinama. No, prema podacima Narodnog odbora kotara Novska ukupan broj kuća u Jasenovcu 1945. iznosi je 494, od čega je potpuno srušeno 80 kuća, a manje oštećeno 130 (Državni arhiv u Sisku, f. 19. Narodni odbor kotača-NOK Novska, kut. 62). Taj navod ne odgovara zagovornicima teze da je Jasenovac bio u potpunosti porušen jer eto ustaše nisu mogle kontroliратi bijes i očaj. Meni se čini da su se kontrolirali daleko bolje od Goldsteina i Jakovine koji od bijesa i očaja zbog činjenice da Matković i Pilić postoje i još uz to kopaju po arhivima i objavljaju radove doista više ne znaju što govore. Od Globusa smo zbor ovoga zatražili objavljuvanje našeg reagiranja što je uredništvo tog lista i uradilo, a Jakovinu smo privjali Etičkom povjerenstvu Filozofskog fakulteta. S obzirom na odgovor koji smo dobili od te institucije, bili smo primorani i Jakovinu i Filozofski fakultet privjativi Sveučilištu u Zagrebu te Odboru za etiku u znanosti i visokoučeno obrazovanje Agencije za visoko obrazovanje.

Zastupnici osmog saziva neće okupljati do petka, 15. srpnja kada na snagu stupa odluka o samoraspuštanju parlamenta

Potpredsjednica Sabora Milanka Opačić koju je, pak, „uspisao“ i koja mu je prenijela da je stav SDP-a i Zorana Milanovića da ne sudjeluju u radu Sabora.

„Na taj smo način, naravno, zaključili da nema smisla sazivati sjednicu, jer krovom vrlo nesiguran bez sudjelovanja druge po veličini stranke u državi“, izjavio je Reiner.

Na opasku da je krovom zadača parlamentarne većine, dakle HDZ-a i Mosta, predsjednik Sabora ponavlja da je SDP „nažalost poslao potruku da ne želi sudjelovati u tome“. Mislim da to nije dobro, mislim da je to nešto što se treba postići konzenzusom, što je od nacionalnog interesa i od interesu nacionalne sigurnosti. I jedna i druga strana uvek tvrdi kako želimo da Hrvatska bude lider u regiji, a sada kada bismo trebali ratificirati taj sporazum, jedna strana u tome očito ne želi sudjelovati“, poručio je.

Pronašli smo i dokumente o leševima u Savi nakon završetka Drugog svjetskog rata. Čiji su?

publicist Slavko Goldstein? Kako gledate na to?

Goldstein se nastoji nametnuti kao stručnjak za sva moguća pitanja suvremene hrvatske povijesti zahvaljujući podršci ljevih medija, a ustvari je minorna osoba u hrvatskoj publicistici. Namjerno ne kažem historiografiju jer njegov radovi nisu povijest već priče s obiljem rupa koje u publicistici do ne mogu proći, ali zato trebaju i ostati u toj domeni bez upitanja u znanost.

Na njegovu knjigu-pamflet odgovorili smo detaljnijom analizom koja je u travnju ove godine privukla veliku pažnju javnosti i u kojoj smo sečirali svaku njegovu rečenicu te bez previše truda dozaključili da su njegove konstrukcije najobičnije izmišljotine i prekrasnije povijesti, i to ne samo hrvatske već i naše osobne povijesti. Čovjek je to koji falsificira navode iz našeg rada, a koji je za razliku od njegovih pamfleta, prošao recenzentski postupak i objavljen u znanstvenom časopisu (jedan od recenzentih je bio i akademik HAZU). U svom odgovoru smo se osvrnuli na sve

izmišljotine kojima je Goldstein u tom pamfletu pokušao naš rad i nas kao osobe u potpunosti diskreditirati, iako je pritom zanemario oko 90 % tog rada na koji očito nije imao nikakvog odgovora. Ostale zaključke konstruirao je copy-paste metodom tako da je naše rečenice nadopunjavao ili je od dvije

rečenice napisane na različitim mjestima u radu odvajao pojedine dijelove i od njih sastavlja novo rečeniku. Goldstein nas je pokušao diskreditirati na nekolicinu načina, a jedan kojeg konstantno nameću i on i ostali „borci protiv revisionizma“ je zaključak da istraživanje poslijeratnog Jasenovaca predstavlja

mašio dužinu drugih znanstvenih radova i pojedini dijelovi su moralni biti kraćeni. Goldstein iznosi optužbu kako smo na tri mjeseca izbacili dijelove „dovoz materijala iz logora Jasenovac“ koji po Goldsteinovoj logici potvrđuju da u Jasenovcu u tom trenutku više nije bilo logora. Stoga smo postavili pitanje čita li uopće Goldstein radove čije autore klevete. Ako je doista pročitao naš rad trebao je svakako primjetiti da „falsifikatori“ Pilić i Matković ustvari objavljaju nekoliko izvornih dokumenta koja se odnose upravo na „sporni“ dovoz materijala iz logora. Da je Goldstein malo bolje pogledao, primjetio bi bio čak i naš podnaslov na stranici 203 knjige „Jasenovački logori-Istraživanja“, a koji glasi Sustavno odnošenje cigle iz bivšeg logora. Dakle, u našem radu posvetili smo nekoliko stranica, a to ne znači da sam stručnjak za postavljanje rola ili neurokirurgiju pa mi stoga ne pada na um mijesati u posao onima koji u tim strukama jesu stručni. Goldstein o znanstvenoj metodologiji ne zna apsolutno ništa i kroz svoje uratke to sustavno pokaže i dokazuje. Meni ga je gotovo žao jer što da ja radim sa starcem koji je zadnji put bio na školovanju tamo negdje 1947.? Da je riječ o članu moje obitelji, dobromojernu bih mu savjetovala da se prestane sramotiti jer on nama u niti jednoj znanstvenoj raspravi jednostavno ne može parirati.

Prema Goldsteinovoj logici, ako nema ‘popisa’ nema ni ubijenih u logoru Jasenovac nakon 1945. A gdje su popisi za logore Maribor i Celje, logor Firule u Splitu, jesu li se žrtve iz Barbarinog rova ondje same zazidale...?

(Nastavak u sljedećem broju)

Neće biti zadnje sjednice Sabora

Predsjednik Hrvatskog sabora Željko Reiner potvrdio je u nedjeljak, nakon sjednice sabor-skog Predsjedništva, da se zastupnici osmog saziva neće okupljati do petka, 15. srpnja kada na snagu stupa odluka o samoraspuštanju parlamenta i za to optužio SDP, „drugu po veličini stranku u državi“. Reiner je novinarima rekao kako je postojala ideja da se u petak održi zadnja saborска sjednica, ali da se toj ideji ispričao SDP, pa je zaključeno da je nema smisla sazivati, jer je „kvorum vrlo nesiguran bez sudjelovanja druge po veličini stranke u državi“.

Podsetio je kako je predsjednik SDP-a Zoran Milanović ranije preko medija poručio da SDP ne želi sudjelovati u nastavku sabor-skog zasjedanja, te izvijestio da ga je potušao dobiti telefonski kako bi ga „ipak“ uverio da su teme koje su se trebale naći pred zastupnicima - ratificacija ugovora o pristupanju Crne Gore NATO savezu te izbor pravobraniteljice za ravnopravnost spolova - teme od nacionalnog značenja.

„Nisam ga uspio dobiti“, prenio je Reiner novinarima, navodeći da se Predsjedništvo „bez ikakva obrazloženja“ nije odazvala SDP-ova

Zastupnici osmog saziva neće okupljati do petka, 15. srpnja kada na snagu stupa odluka o samoraspuštanju parlamenta

potpredsjednica Sabora Milanka Opačić koju je, pak, „uspisao“ i koja mu je prenijela da je stav SDP-a i Zorana Milanovića da ne sudjeluju u radu Sabora. Naopak da je krovom zadača parlamentarne većine, dakle HDZ-a i Mosta, predsjednik Sabora ponavlja da je SDP „nažalost poslao potruku da ne želi sudjelovati u tome“. Mislim da to nije dobro, mislim da je to nešto što se treba postići konzenzusom, što je od nacionalnog interesa i od interesu nacionalne sigurnosti. I jedna i druga strana uvek tvrdi kako želimo da Hrvatska bude lider u regiji, a sada kada bismo trebali ratificirati taj sporazum, jedna strana u tome